مقاله پژوهشی
مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان
دوره ۲۲، تیر ۱۴۰۲، ۳۳۲-۳۱۹

پیش‌بینی قلدری سایبری بر اساس عدم بازداری آنلاین و پذیرش ادراک شده مادران با نقش میانجی ثبات هیجانی: یک مطالعه توصیفی

شیرین احمدی[1]، سجاد بشرپور[2]

دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۰۲/۰۴ ارسال مقاله به نویسنده جهت اصلاح: ۱۴۰۲/۰۲/۲۳ دریافت اصلاحیه از نویسنده: ۱۴۰۲/۰۳/۲۷ پذیرش مقاله: ۱۴۰۲/۰۳/۲۸

چکیده

زمینه و هدف: قلدری سایبری هر ساله در بین نوجوانان به عنوان بیشترین کاربران اینترنت، افزایش یافته است. پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی قلدری سایبری بر اساس عدم بازداری آنلاین و پذیرش ادراک شده مادران با نقش میانجی ثبات هیجانی انجام گرفت.

مواد و روش‌ها: این مطالعه از نوع توصیفی می‌باشد و جامعه آماری آن شامل کلیه دانش‌آموزان پسر دوره دوم متوسطه مشغول به تحصیل در مدارس دولتی شهر اردبیل در سال تحصیلی ۱۴۰۱ بود. از این جامعه، نمونه‌ای به حجم ۱۶۶ نفر به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب و به پرسش‌نامه‌های قلدری سایبری، ثبات هیجانی، عدم بازداری آنلاین و پذیرش ادراک شده مادران پاسخ دادند. به منظور تجزیه‌وتحلیل داده‌ها از مدل‌سازی معادلات ساختاری استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج مطالعه نشان داد که عدم بازداری آنلاین با مقدار ضریب ۰/۵۲ و پذیرش ادراک شده مادران با مقدار ضریب ۰/۲۴- به صورت مستقیم با قلدری سایبری ارتباط معنادار دارند ($P<۰/۰۰۱$). هم‌چنین، عدم بازداری آنلاین با مقدار ضریب ۰/۲۵ و پذیرش ادراک شده مادران با مقدار ضریب ۰/۰۸ با میانجی‌گری ثبات هیجانی به صورت غیرمستقیم با قلدری سایبری ارتباط معناداری دارند ($P<۰/۰۰۱$).

نتیجه‌گیری: مطالعه حاضر نشان داد عدم بازداری آنلاین و پذیرش ادراک شده مادران به صورت مستقیم و غیرمستقیم با میانجی‌گری ثبات هیجانی بر قلدری سایبری تأثیر معنادار دارند. از لحاظ کاربردی مداخلات روان‌درمانی بین‌فردی، آموزش مدیریت استفاده از شبکه‌های اجتماعی و مدیریت هیجانات و خشم به ترتیب برای توسعه ارتباط والد-کودک، عدم بازداری آنلاین، ثبات هیجانی و کاهش پرخاشگری پیشنهاد می‌شود.

واژه‌های کلیدی: قلدری سایبری، ثبات هیجانی، عدم بازداری آنلاین، پذیرش ادراک شده مادران

۱- (نویسنده مسئول) دانشجوی دکتری تخصصی روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران
تلفن:۳۱۵۰۵۶۲۲-۰۴۵، دورنگار: ۳۱۵۰۵۶۲۲-۰۴۵، پست الکترونیکی: ahmadishirin@uma.ac.ir
۲- استاد گروه روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-09]
[DOR: 20.1001.1.17353165.1402.22.4.2.2]
[DOI: 10.61186/jrums.22.4.319]

مقدمه

با توجه به در دسترس بودن دائمی دستگاه‌های رایانه‌ای برای کودکان و نوجوانان (مانند تلفن‌های همراه، رایانه‌ها، تبلت‌ها) و امکان ارتباط مداوم با سایر نقاط جهان، انواع جدیدی از روابط و رفتارهای اجتماعی در حال ظهور و توسعه هستند [۱]. استفاده از شبکه‌های اجتماعی فرصت‌های خوبی را برای برقراری ارتباط با دیگران فراهم می‌کند، با این حال، استفاده از شبکه‌های اجتماعی خطراتی را برای افراد درگیر، به‌ویژه برای کودکان و نوجوانان ایجاد می‌کند و قلدری سایبری (Cyberbullying) یکی از آن‌ها است [۲]. قلدری سایبری که اغلب به عنوان تجاوزات مکرر و عمدی در یک زمینه آنلاین علیه دیگرانی که اغلب نمی‌توانند از خود دفاع کنند، تعریف می‌شود که به یک مشکل بزرگ در بین نوجوانان در سراسر جهان تبدیل شده است [۳].

یکی از متغیرهایی که می‌تواند در تجربه قلدری سایبری نقش داشته باشد عدم بازداری آنلاین (Online disinhibition) می‌باشد. عدم بازداری آنلاین به باوری در مورد فقدان احساس کنترل و نگرانی نسبت به پیامدهای اعمال خود در دنیای آنلاین اشاره دارد [۴]. با توجه به اثر عدم بازدارندگی آنلاین، نوجوانانی که از عدم بازداری آنلاین بالایی برخوردار هستند، بیشتر درگیر ارتکاب قلدری سایبری هستند [۵]. شواهد نشان می‌دهد نوجوانان با عدم بازداری آنلاین بالا بیشتر از نوجوانان با عدم بازداری آنلاین پایین، دیگران را به صورت آنلاین مورد قلدری سایبری قرار می‌دهند [۶-۷].

اگرچه مطالعات قبلی برخی از عوامل خطر خانواده را برای قلدری سایبری مانند عدم حمایت عاطفی والدین، عدم نظارت والدین، ارتباطات خانوادگی و روابط ضعیف والدین و فرزند پیدا کرده است [۸-۹]، بررسی بیشتر عوامل دیگر، همانند پذیرش ادراک شده مادر (Perceived mother acceptance) مورد نیاز است. پذیرش ادراک شده مادر، به پذیرش از طرف مادر اشاره دارد که بیانگر ارزیابی شناختی نسبی پایدار است که مادر برای او ارزش قائل است و نگرانی او بی‌قید و شرط است [۱۰]. قلدران سایبری سطح پایینی از پذیرش والدین خود را درک کردند [۱۱]، چرا که پذیرش ادراک شده مادر می‌تواند یک عامل محافظتی در قلدری سایبری نوجوانان به‌شمار رود [۱۲].

اگرچه محیط خانواده تأثیر قابل توجهی بر آزار اینترنتی نوجوانان دارد، اما همه نوجوانان به یک اندازه تحت تأثیر رفتارها و نگرش‌های مادران خود نیستند. بر اساس مدل دیاتز-استرس (Diathesis-stress model)، ویژگی‌های فردی می‌تواند روابط بین شرایط استرس‌زا و پیامدهای روانی یا رفتاری شخصی را میانجی‌گری کند [۱۳]. ثبات هیجانی (Emotional stability) یک ویژگی شخصیتی مهم است که تعیین می‌کند افراد چگونه چالش‌های بین فردی را تفسیر می‌کنند و چقدر مراقب رویدادهای منفی هستند و نقش مهمی در نحوه درک و تفسیر افراد از محیط خود در هنگام بیان مشکلات و نگرانی‌های مربوط به کار دارد [۱۴]. مدل

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-09]
[DOR: 20.1001.1.17353165.1402.22.4.2.2]
[DOI: 10.61186/jrums.22.4.319]

پنج عاملی شخصیت، به عنوان یک نوع معمولی از ویژگی‌های فردی، ممکن است تأثیر عوامل استرس‌زای محیطی بر رفتارهای مشکل‌ساز نوجوانان را تعدیل کند [۱۵]. تحقیقات قبلی نشان داد که ثبات هیجانی هم پرخاشگری آنلاین فعالانه و هم واکنشی را در میان کاربران رسانه‌های اجتماعی پیش‌بینی می‌کند [۱۶]. Qu و همکاران در مطالعه خود گزارش دادند که ثبات هیجانی ارتباط بین بی‌توجهی مادر و پذیرش درک شده مادر را میانجی‌گری می‌کند [۱۲]. شواهد پژوهشی هم‌چنین نشان می‌دهد بین عدم بازداری آنلاین، افسردگی، استرس و قلدری سایبری ارتباط معناداری وجود دارد [۱۸-۱۷].

بر اساس آن‌چه که مورد بحث قرار گرفت، استفاده از خدمات مرتبط با اینترنت به بخشی جدایی‌ناپذیر از زندگی روزمره تبدیل شده است. با این حال، برخی از پدیده‌های منفی نیز در ارتباط با استفاده از اینترنت وجود دارد که باید مورد توجه قرار گیرد. از میان این پدیده‌های منفی، قلدری سایبری یکی از بحرانی‌ترین مشکلاتی است که در سال‌های اخیر به طور فزاینده‌ای رایج شده است. اگرچه در چند سال گذشته تحقیقات زیادی در مورد این موضوع انجام شده است، اما بیشتر مطالعات موجود از منظر قلدری سنتی گسترش یافته است، به این معنی که نتایج ممکن است واقعاً منعکس کننده وضعیت واقعی در قلدری سایبری نباشد. در نتیجه، نیاز به ارائه شواهد تجربی بیشتری برای درک بهتر علل قلدری سایبری وجود دارد [۱۹]. بر این اساس، پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی قلدری سایبری بر اساس عدم بازداری آنلاین و پذیرش ادراک شده مادران با نقش میانجی ثبات هیجانی در قالب مدل مفهومی زیر (نمودار ۱) انجام گرفت.

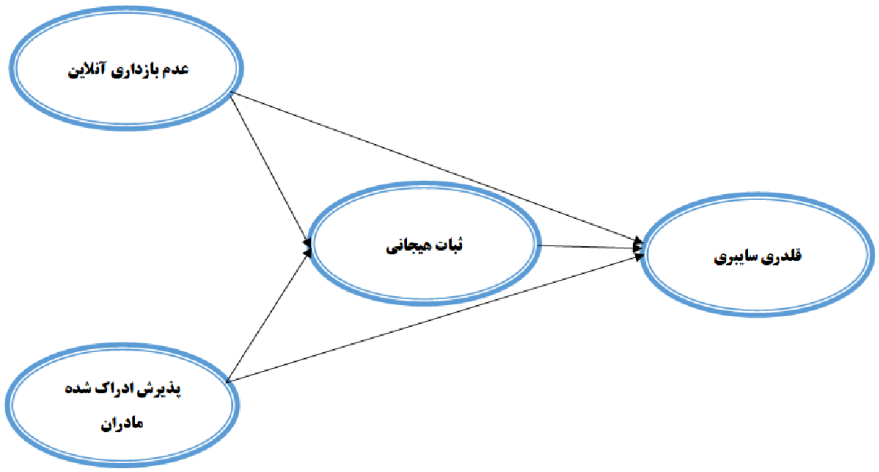

نمودار ۱- مدل مفهومی پیش‌بینی قلدری سایبری بر اساس عدم بازداری آنلاین و پذیرش ادراک شده مادران با میانجی‌گری ثبات هیجانی در نوجوانان شهر اردبیل در سال تحصیلی ۱۴۰۱

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-09]
[DOR: 20.1001.1.17353165.1402.22.4.2.2]
[DOI: 10.61186/jrums.22.4.319]

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی و از نظر ماهیت و روش توصیفی است که با کد اخلاق IR.UMA.REC.1401.080 در کمیته اخلاق دانشگاه محقق اردبیلی تصویب شده است. جامعه آماری شامل کلیه دانش آموزان پسر مقطع متوسطه دوم مشغول به تحصیل در مدارس دولتی شهرستان اردبیل در سال ۱۴۰۱ بود.

وقتی حداکثر تعداد متغیرهای مستقل در مدل اندازه گیری و ساختاری ۳ باشد، به ۱۲۴ مشاهده برای رسیدن به توان آماری ۸۰ درصد و کسب حداقل مقدار R^2 (ضریب تعیین) معادل ۰/۱۰ (با ۵ درصد احتمال خطا) نیاز است. با توجه به این‌که حجم نمونه بالاتر دقت (سازگاری) برآوردهای حداقل مربعات جزئی (Partial least squares; PLS) را افزایش می‌دهد [۲۰]، با این حال به منظور دست‌یابی به نتایج قابل تعمیم‌تر و خطای آماری کمتر حجم نمونه در پژوهش حاضر نیز با در نظر گرفتن احتمال افت نمونه‌ها، ۱۸۰ نفر در نظر گرفته شد که در نهایت ۱۶۶ پرسش‌نامه وارد تحلیل آماری شد.

معیارهای ورود شامل دانش‌آموز بودن و تمایل به شرکت در پژوهش بود. روش جمع‌آوری اطلاعات به این صورت بود که پرسش‌نامه‌ها در دو بخش که بخش اول شامل اطلاعات جمعیت شناختی (سن، شغل مادر و وضعیت اقتصادی) و بخش دوم شامل پرسش‌نامه‌های قلدری سایبری، عدم بازداری آنلاین، پذیرش ادراک شده مادران و ثبات هیجانی بود که در نرم‌افزار پرس‌لاین (Porsline) طراحی و به صورت آنلاین از طریق گذاشتن لینک آن‌ها (از تاریخ ۲۱ دی ماه ۱۴۰۱ تا ۱۵ اردیبهشت ماه ۱۴۰۲) در گروه‌های کلاسی و کانال‌های تلگرام، گروه‌های واتساپ مدارس مقاطع متوسطه در اختیار آزمودنی‌ها قرار داده شد تا دانش‌آموزانی که تمایل به شرکت در پژوهش داشتند به سؤالات پاسخ دهند که بعد از وارد کردن داده‌ها به SPSS نسخه ۲۵ و حذف داده‌های پرت که با استفاده از استانداردسازی Z، که در آن مشاهدات دارای مقدار قدرمطلق Z بزرگ‌تر از ۳، پرت خواهند بود [۲۱]، ۱۶۶ پرسش‌نامه وارد تحلیل آماری شد.

پرسش‌نامه‌های قلدری سایبری، عدم بازداری آنلاین، پذیرش ادراک شده مادران و ثبات هیجانی به صورت خلاصه عبارت بودند از:

۱- پرسش‌نامه قلدری سایبری: در این پژوهش برای سنجش قلدری سایبری از پرسش‌نامه Lopez در سال ۱۹۹۷ استفاده شد [۲۲]. این پرسش‌نامه شامل ۵۴ سؤال است (۱۳ سؤال قلدری سنتی، ۱۳ سؤال قربانی شدن سنتی، ۱۴ سؤال قلدری سایبری و ۱۴ سؤال در مورد قربانی سایبری) که پاسخ‌دهی سؤالات در طیف لیکرت ۶ درجه‌ای از هرگز (نمره ۱)، یک یا دو بار در روز (نمره ۲)، یک یا دو بار در هفته (نمره ۳)، یک یا دو بار در ماه (نمره ۴)، تقریباً هر روز (نمره ۵)، هر روز (نمره ۶) تنظیم شده است. دامنه نمرات از ۱ تا ۸۴ قرار دارد که نمرات بالاتر نشان دهنده سطوح بالاتر قلدری آزمون شونده می‌باشد. ضریب پایایی برای نمره کل مقیاس برابر با ۰/۹۱ گزارش شده است. این ضریب با اجرا بر روی نمونه ۲۳۸۶ نفری از دانش‌آموزان پایه هشتم به دست

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-09]
[DOR: 20.1001.1.17353165.1402.22.4.2.2]
[DOI: 10.61186/jrums.22.4.319]

آمده است [۲۲]. در پژوهش Campfield پایایی به روش همسانی درونی ۰/۹۰ گزارش شده است [۲۳]. در پژوهش Basharpoor و همکارش برای بررسی روایی، از روایی واگرا و همگرا استفاده شد و مورد تأیید قرار گرفت و جهت بررسی پایایی آن نیز از روش ضریب آلفای کرونباخ استفاده گردید که ۰/۷۹ به دست آمد [۲۴] در مطالعه حاضر، پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ برای نمره کل قلدری سایبری ۰/۸۲ به دست آمد.

۲- پرسش‌نامه عدم بازداری آنلاین: پرسش‌نامه عدم بازداری آنلاین توسط Udris در سال ۲۰۱۴ ساخته شده است [۲۵] که شامل ۱۱ گویه است و میزان باور نوجوانان را بررسی می‌کند که در هنگام تعامل آنلاین از آن‌ها کمتر بازداری می‌شود. آیتم‌ها در مقیاس ۵ درجه‌ای از قطعاً باور ندارم (نمره ۱)، باور ندارم (نمره ۲)، نظری ندارم (نمره ۳)، باور دارم (نمره ۴) و قطعاً باور دارم (نمره ۵) رتبه‌بندی شدند. دامنه نمرات در محدوده ۱ تا ۵۵ قرار دارد که نمرات بالاتر نشان دهنده سطوح بالاتر عدم بازداری آنلاین است. در مطالعه Udris تحلیل عاملی تأییدی و پایایی (α=۰/۸۳) آن تأیید شده است [۲۵]. ضریب آلفای کرونباخ آن در پژوهش Zhang و همکاران ۰/۸۴ به دست آمد [۶]. پرسش‌نامه عدم بازداری آنلاین در ایران برای اولین بار توسط نویسندگان مطالعه حاضر به فارسی برگردانده شد. سپس توسط یک کارشناس ارشد زبان انگلیسی ترجمه معکوس گردید و بعد از اطمینان از ترجمه، عبارت‌ها در اختیار ۵ تن از روان شناسان عضو هیأت علمی دانشگاه قرار گرفت. روایی محتوایی از نوع صوری پرسش‌نامه با انجام برخی اصلاحات با توجه به نظرات ۵ تن از مدرسین دانشگاه (روان‌شناس) مورد تأیید قرار گرفت که نسبت راویی محتوا (Content validity ratio; CVR) برابر با ۰/۹۲ و شاخص روایی محتوا (Content validity index; CVI) ۰/۹۶ به دست آمد. پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ در مطالعه حاضر برای نمره کل عدم بازداری آنلاین ۰/۸۳ به دست آمد.

۳- پرسش‌نامه پذیرش ادراک شده مادر: پرسش‌نامه پذیرش ادراک شده توسط Brock و همکاران در سال ۱۹۹۸ ساخته شد که شامل ۱۰ گویه است [۱۰]. آیتم‌ها در یک مقیاس ۵ درجه‌ای از کاملاً مخالفم (۱)، مخالفم (۲)، نظری ندارم (۳)، موافقم (۴) و کاملاً موافقم (۵) نمره‌گذاری شد. نمرات این پرسش‌نامه در دامنه ۱۰ تا ۵۰ قرار دارد که در آن میانگین نمرات بالاتر نشان دهنده پذیرش بیشتر درک شده از سوی مادر است. برای بررسی روایی هم‌زمان این پرسش‌نامه از روش محاسبه ضرایب همبستگی با متغیرهای سازگاری عاطفی، کیفیت رابطه و حمایت اجتماعی ادراک شده استفاده شد و مورد تأیید قرار گرفت. پایایی به روش آلفای کرونباخ برای این پرسش‌نامه در مطالعه Brock و همکاران ۰/۹۴ به دست آمد [۱۰]. برای تعیین پایایی پرسش‌نامه از روش آلفای کرونباخ توسط Qu و همکاران استفاده گردید که ۰/۸۲ به دست آمد [۱۲]. پرسش‌نامه پذیرش ادراک شده مادر در ایران برای اولین بار توسط نویسندگان مطالعه حاضر به فارسی برگردانده شد. سپس توسط یک کارشناس ارشد زبان انگلیسی ترجمه معکوس

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-09]
[DOR: 20.1001.1.17353165.1402.22.4.2.2]
[DOI: 10.61186/jrums.22.4.319]

گردید و بعد از اطمینان از ترجمه، عبارت‌ها در اختیار ۵ تن از روان‌شناسان عضو هیأت علمی دانشگاه قرار گرفت. روایی محتوایی از نوع صوری پرسش‌نامه با انجام برخی اصلاحات با توجه به نظرات ۵ تن از مدرسین دانشگاه (روان‌شناس) مورد تأیید قرار گرفت که نسبت راویی محتوا برابر با ۰/۸۸ و شاخص روایی محتوا ۰/۹۲ به دست آمد. پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ در مطالعه حاضر برای نمره کل پذیرش ادراک شده مادر ۰/۷۴ به دست آمد.

۴- پرسش‌نامه ثبات هیجانی: پرسش‌نامه ثبات هیجانی توسط Rammstedt و همکارش در سال (۲۰۰۵) به منظور سنجش ثبات هیجانی با اقتباس از نسخه کوتاه فهرست پنج عاملی بزرگ شخصیت ساخته شد، شامل ۴ گویه است [۲۶]. هر یک از سؤالات، پنج گزینه کاملاً مخالفم (نمره ۱)، مخالفم (نمره ۲)، نظری ندارم (نمره ۳)، موافقم (نمره ۴) و کاملاً موافقم (نمره ۵) دارد. نمرات این پرسش-نامه در دامنه ۱ تا ۲۰ قرار دارد که در آن نمرات بالاتر نشان دهنده ثبات هیجانی بالا می‌باشد. روایی آن به روش همگرا توسط Rammstedt و همکارش تأیید گردید [۲۷] و برای تعیین پایایی پرسش‌نامه از روش آلفای کرونباخ توسط Weissو همکارش استفاده گردید که ۰/۸۰ محاسبه شد [۱۴]. در نمونه ایرانی برای بررسی روایی از تحلیل عاملی به روش مؤلفه‌های اصلی استفاده شد و مورد تأیید قرار گرفت و جهت بررسی پایایی آن نیز از روش ضریب آلفای کرونباخ استفاده گردید که ۰/۷۸ به دست آمد [۲۸]. در مطالعه حاضر برای بررسی روایی از روایی واگرا و همگرا استفاده شد و مورد تأیید قرار گرفت و پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ در مطالعه حاضر برای نمره کل ثبات هیجانی ۰/۷۸ به دست آمد.

داده‌های جمع‌آوری شده در این پژوهش با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۵ و نرم‌افزار smart PLS نسخه ۴ و با روش‌های آمار توصیفی (میانگین و انحراف معیار) و مدل-سازی معادلات ساختاری تحلیل شد. سطح معنی‌داری در آزمون‌ها ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

نتایج

تعداد ۱۶۶ آزمودنی دانش‌آموز پسر مشغول به تحصیل در مدارس دولتی در دامنه سنی ۱۴ تا ۱۷ سال با میانگین سنی ۱۵/۵۶ و انحراف معیار سنی ۱/۰۷ سال در این پژوهش شرکت داشتند. از لحاظ وضعیت اقتصادی، ۴۵ نفر (۲۷/۱۰ درصد) خوب، ۹۱ نفر (۵۴/۸۳ درصد) متوسط و ۳۰ نفر (۱۸/۰۷ درصد) ضعیف گزارش دادند. از لحاظ شغل مادر، ۵۱ نفر (۳۰/۷۳ درصد) شغل دولتی، ۴۶ نفر (۲۷/۷۱ درصد) شغل آزاد و ۶۹ نفر (۴۱/۵۶ درصد) خانه‌دار گزارش دادند.

جدول ۱، میانگین و انحراف معیار متغیرهای قلدری سایبری، ثبات هیجانی، عدم بازداری آنلاین و پذیرش ادراک شده مادران را نشان می‌دهد. با توجه به قرارگیری داده‌ها در محدوده ۳± برای کشیدگی و ۲± برای کجی، توزیع فراوانی متغیرهای مورد مطالعه نرمال است.

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-09]
[DOR: 20.1001.1.17353165.1402.22.4.2.2]
[DOI: 10.61186/jrums.22.4.319]

جدول ۱- شاخص‌های توصیفی نمرات ابعاد قلدری سایبری، ثبات هیجانی، عدم بازداری آنلاین و پذیرش ادراک شده مادران در نوجوانان شهر اردبیل در سال تحصیلی ۱۴۰۱ (n=۱۶۶)

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	حداقل	حداکثر	کجی	کشیدگی
قلدری سایبری	۲۶/۰۱	۹/۹۸	۱۴	۸۴	-۰/۶۴۳	۰/۳۹۱
ثبات هیجانی	۱۳/۴۶	۳/۱۵	۱	۲۰	-۰/۷۲۷	۰/۶۱۴
عدم بازداری آنلاین	۲۴/۱۷	۸/۸۱	۱۱	۵۵	-۰/۶۵۱	۰/۶۶۸
پذیرش ادراک شده مادر	۲۲/۸۸	۸/۶۴	۱۰	۵۰	-۰/۴۴۳	۰/۷۴۰

همان‌طور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، جهت تعیین کفایت برازش الگوی پیشنهادی با داده‌ها شاخص‌های مذکور مقادیر هر یک از این شاخص‌ها در محدوده ۰ و ۱ قرار دارد و مقادیر نزدیک و یا بیشتر از ۰/۹۰ نشانه مطلوب بودن مدل می‌باشد [۲۹].

شاخص برازش تطبیقی (Normed Fit Index; NFI) برای این مدل ۰/۹۲ بود که در بازه قابل قبول قرار می‌گیرد و از آن‌جا که ریشه استاندارد شده میانگین مربع باقی‌مانده (Standardized Root Mean Square Residual; SRMR) برای مدل حاضر ۰/۰۵ به دست آمده است، از طرفی بازه قابل قبول برای آن کمتر از ۰/۰۸ می‌باشد، پس می‌توان گفت مدل برازش شده مدل مناسبی است [۲۹].

جدول ۲- شاخص‌های اصلی ارزیابی نهایی کیفیت مدل قلدری سایبری بر اساس عدم بازداری آنلاین و پذیرش ادراک شده مادران با میانجی‌گری ثبات هیجانی در نوجوانان شهر اردبیل در سال تحصیلی ۱۴۰۱ (n=۱۶۶)

شاخص‌ها	مدل استاندارد	مدل برآورد شده
SRMR	۰/۰۵۶	۰/۰۵۶
NFI	۰/۹۱	۰/۹۱

در ادامه مدل ساختاری تحقیق ارزیابی می‌شود. برای آزمون مدل مفهومی و فرضیه‌های پژوهش از معادلات ساختاری استفاده شده است. نمودار ۲ مدل خروجی نرم‌افزار smart PLS را نشان می‌دهد. در این مطالعه تمام روابط عدم بازداری آنلاین و پذیرش ادراک شده مادران با میانجی‌گری ثبات هیجانی با قلدری سایبری دانش‌آموزان معنی‌دار می‌باشد (P<۰/۰۰۱).

با توجه به مقادیر ضرایب معناداری t در داخل پرانتز و ضریب مسیر به دست آمده در نمودار ۲ و جدول ۳ می‌توان نتیجه گرفت که ضرایب معناداری t از ۱/۹۶ بیشتر است، پس در سطح اطمینان ۹۵ درصد فرضیه‌های پژوهشی تأیید می‌شود و عدم بازداری آنلاین و پذیرش ادراک شده مادران با میانجی‌گری ثبات هیجانی با قلدری سایبری ارتباط معناداری دارد (P<۰/۰۰۱). لازم به توضیح است که اثرات غیرمستقیم با وجود متغیر میانجی از ضرب دو مسیر مستقیم، از مسیر Bootstrapping در نرم‌افزار PLS به دست می‌آید [۲۹].

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-09]
[DOR: 20.1001.1.17353165.1402.22.4.2.2]
[DOI: 10.61186/jrums.22.4.319]

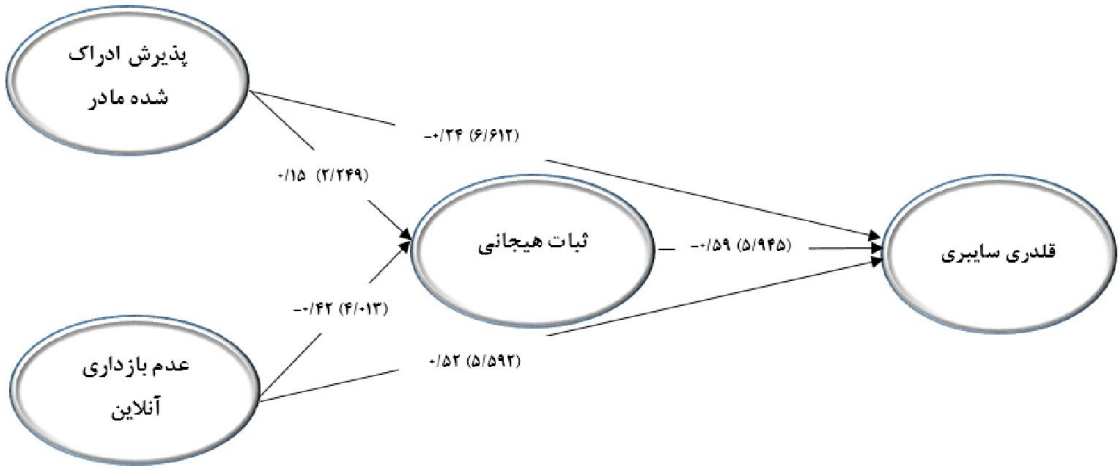

نمودار ۲- ضرایب مدل اندازه‌گیری قلدری سایبری بر اساس عدم بازداری آنلاین و پذیرش ادراک شده مادران با میانجی‌گری ثبات هیجانی در نوجوانان شهر اردبیل در سال تحصیلی ۱۴۰۱ (n=۱۶۶)

جدول ۳- تحلیل مسیر اثرات مستقیم قلدری سایبری بر اساس عدم بازداری آنلاین و پذیرش ادراک شده مادران با میانجی‌گری ثبات هیجانی در نوجوانان شهر اردبیل در سال تحصیلی ۱۴۰۱ (n=۱۶۶)

مسیر	فرضیه	ضریب مسیر	مقدار t	نتیجه
۱	**عدم بازداری آنلاین بر قلدری سایبری**	۰/۵۲	۵/۵۹۲	تأیید
۲	**پذیرش ادراک شده بر قلدری سایبری**	-۰/۲۴	۲/۶۱۲	تأیید
۳	**عدم بازداری آنلاین بر ثبات هیجانی**	-۰/۴۲	۴/۰۱۳	تأیید
۴	**پذیرش ادراک شده بر ثبات هیجانی**	۰/۱۵	۲/۲۴۹	تأیید
۵	**ثبات هیجانی بر قلدری سایبری**	-۰/۵۹	۵/۹۴۵	تأیید
۶	**عدم بازداری آنلاین – ثبات هیجانی – قلدری سایبری**	۰/۲۵	۲/۳۹	تأیید
۷	**پذیرش ادراک شده – ثبات هیجانی – قلدری سایبری**	۰/۰۸	۳/۳۲	تأیید

بحث

پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی قلدری سایبری بر اساس عدم بازداری آنلاین و پذیرش ادراک شده مادران با نقش میانجی ثبات هیجانی انجام گرفت. نتایج مدل معادلات ساختاری نشان داد که عدم بازداری آنلاین بر قلدری سایبری اثر مستقیم دارد. این نتایج با یافته‌های مطالعات Yang و همکاران [۵]، Zhang و همکاران [۶] و Cheung و همکاران [۷] همسو می‌باشد. ارتباط عدم بازداری آنلاین با قلدری سایبری را می‌توان با اثر بازدارندگی آنلاین Suler تبیین کرد [۳۰]. بر اساس این تأثیر، محیط آنلاین با فقدان تماس چهره به چهره، ناشناس بودن و نامرئی بودن مشخص می‌شود. از طرف دیگر امروزه اینترنت یک راه ارتباطی مدرن برای افراد بوده است و مردم نمی‌توانند بدون اینترنت زندگی کنند. به عنوان مثال، افراد تقریباً از تلفن‌های هوشمند خود

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-09]
[DOR: 20.1001.1.17353165.1402.22.4.2.2]
[DOI: 10.61186/jrums.22.4.319]

جدایی‌ناپذیر هستند و تلفن‌های همراه در حال تبدیل شدن به بخشی جدایی‌ناپذیر از زندگی هستند [۱۹]. بر این اساس، زمانی که نوجوانان اعتقاد قوی به احساس کمتر بازدارندگی و نگرانی کمتری نسبت به پیامدهای اعمال خود در دنیای آنلاین داشته باشند احتمال بیشتری دارد که درگیر قلدری سایبری و پیامدهای نامطلوب آن شوند.

نتایج مدل معادلات ساختاری نشان داد که ثبات هیجانی بر قلدری سایبری اثر مستقیم دارد. این نتایج با یافته‌های مطالعات Kurek و همکاران [۱۸] همخوان می‌باشد. این یافته بر اساس مدل دیاتز-استرس قابل تبیین می‌باشد [۱۳]، این مدل نشان می‌دهد ویژگی‌های فردی می‌تواند روابط بین شرایط استرس‌زا و پیامدهای رفتاری شخصی را تعدیل کند. این یافته هم‌چنین توضیح می‌دهد که چرا نوجوانان به طور متفاوتی تحت تأثیر عوامل استرس‌زا قرار می‌گیرند. افراد با سطح پایین‌تر از ثبات هیجانی (سطح روان رنجورخویی بالاتر) تمایل دارند عوامل استرس‌زا را شدیدتر بپذیرند و انگیزه و کنترل هیجان ضعیف‌تری دارند [۳۱]. در نتیجه، این نوجوانان در برابر مشکلات آسیب‌پذیرتر هستند و رفتار آن‌ها بیشتر در ارتکاب قلدری سایبری ظاهر می‌شوند.

علاوه بر این، نتایج مدل معادلات ساختاری نشان داد که پذیرش ادراک شده مادران بر قلدری سایبری اثر مستقیم دارد. این نتایج با یافته‌های مطالعات Garaigordobil و همکاران [۱۱] و Qu و همکاران [۱۲] همخوان می‌باشد. یافته حاضر بر اساس نظریه پذیرش-طرد والدین قابل تبیین می‌باشد که نشان می‌دهد پذیرش کمتر درک شده از سوی والدین، افزایش مشکلات رفتاری درونی و بیرونی را پیش‌بینی می‌کند [۳۲]. به عبارت دیگر، هنگام درک پذیرش کم از سوی مادر، کودک به احتمال زیاد سیگنال‌های رفتاری بی‌تفاوت و نادیده گرفته شدن، دریافت می‌کند. بنابراین، نیازهای عاطفی برآورده نشده کودک ممکن است منجر به ایجاد مشکلات برون سازی شود. در عین حال، کودک طرد شده نیز می‌تواند کنار بکشد که به رابطه مادر و نوجوان آسیب می‌رساند و منجر به مارپیچ رو به پایین کناره‌گیری می‌شود. این الگوی نامطلوب نیز جزء مهمی از رفتارهای مشکل‌زا است. هنگامی که بی‌توجهی و غفلت مادر اتفاق می‌افتد، کودکان احساس بی‌توجهی و طرد شدن از سوی مادر خود می‌کنند که احساس می‌کنند مادر برای آن‌ها ارزشی قائل نیست. در نتیجه، عدم پذیرش از سمت مادر یک عامل خطر در قلدری سایبری نوجوانان می‌باشد.

یکی دیگر از یافته‌های مطالعه حاضر این بود که ثبات هیجانی می‌تواند ارتباط غیرمستقیم بین پذیرش ادراک شده مادران و قلدری سایبری نوجوانان را تعدیل کند. این نتایج با مطالعه Qu و همکاران [۱۲] همخوان می‌باشد. در تبیین این فرضیه می‌توان گفت که نوجوانان باثبات هیجانی مهارت‌های تنظیم هیجانی بهتری دارند و آن‌ها را قادر می‌سازد تا حالت‌های هیجانی قدرتمند را تعدیل کنند و با آن کنار بیایند. مهم‌تر از آن، ما دریافتیم که ثبات هیجانی ارتباط بین پذیرش ادراک شده مادران با قلدری سایبری را تعدیل می‌کند. علاوه بر این ثبات هیجانی از سلامت هیجانی

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-09]
[DOR: 20.1001.1.17353165.1402.22.4.2.2]
[DOI: 10.61186/jrums.22.4.319]

نوجوانان هنگام روبه‌رو شدن با عدم پذیرش از طرف مادران از طریق مقابله یا تنظیم احساسات علی‌رغم موقعیت‌های استرس‌زا محافظت می‌کند. به عبارت دیگر، نوجوانان باثبات هیجانی ممکن است ظرفیت تنظیم واکنش‌های هیجانی خود را با وجود شرایط استرس‌زا داشته باشند؛ بنابراین، آن‌ها عملکرد عاطفی بهتر و قلدری سایبری کمتری را نشان می‌دهند. به عبارتی، ثبات هیجانی به‌عنوان یک عامل محافظتی عمل می‌کند که تأثیر بداخلاقی مادر بر قلدری سایبری را کاهش می‌دهد.

در نهایت نتایج مدل معادلات ساختاری نشان داد که عدم بازداری آنلاین بر قلدری سایبری با واسطه‌گری ثبات هیجانی اثر غیرمستقیم دارد. این نتایج با یافته‌های مطالعات Charaschanyو همکارش [۱۷] همخوان می‌باشد.

در تبیین این یافته می‌توان اظهار داشت که نوجوانان با عدم بازداری آنلاین زیاد، نگرانی کمتری در مورد عواقب اعمال خود در اینترنت دارند و نیازی به مدیریت هیجانات خود احساس نمی‌کنند، به عبارتی دیگر، نوجوانان با سطح ثبات هیجانی پایین نسبت به نوجوانانی که سطح ثبات هیجانی بالایی دارند، مدیریت و خودکنترلی کمتری بر رفتارهای خود دارند و در نتیجه ثبات هیجانی پایین نیز به نوبه خود افراد را به سمت قلدری سایبری در فضای مجازی سوق می‌دهد.

محدود بودن پژوهش حاضر به دانش‌آموزان یک مقطع تحصیلی و استفاده صرف از پرسش‌نامه برای ارزیابی متغیرها دو محدودیت عمده مطالعه حاضر بود که پیشنهاد می‌شود مطالعات آتی در دیگر مقاطع تحصیلی و با استفاده از ابزارهای مستقیم نظیر مصاحبه و مشاهده بالینی انجام شود.

نتیجه‌گیری

به طور کلی نتایج پژوهش حاضر نشان داد که عدم بازداری آنلاین و پذیرش ادراک شده مادران به صورت مستقیم و غیرمستقیم با میانجی‌گری ثبات هیجانی بر قلدری سایبری تأثیر معنادار دارند. با توجه به نتایج مطالعه حاضر از لحاظ کاربردی مداخلات روان‌درمانی بین‌فردی، آموزش مدیریت استفاده از شبکه‌های اجتماعی و مدیریت هیجانات به ترتیب برای توسعه ارتباط والد-کودک، عدم بازداری آنلاین، ثبات هیجانی و کاهش پرخاشگری توصیه می‌شود.

تشکر و قدردانی

به این وسیله از کلیه دانش‌آموزان شرکت کننده در پژوهش و هم‌چنین از دانشگاه محقق اردبیلی بابت حمایت مالی از این پژوهش، قدردانی می‌شود.

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-09]
[DOR: 20.1001.1.17353165.1402.22.4.2.2]
[DOI: 10.61186/jrums.22.4.319]

References

[1] Hülür G, Macdonald B. Rethinking social relationships in old age: Digitalization and the social lives of older adults. *J Am Psycho* 2020; 75(4): 554-66.

[2] Aizenkot D. WhatsApp cyberbullying among children and adolescents in Israel: A pilot research. *Couns Educ* 2017; 20: 363-89.

[3] Wang W, Xie X, Wang X, Lei L, Hu Q, Jiang S. Cyberbullying and depression among Chinese college students: A moderated mediation model of social anxiety and neuroticism. *J Affect Disord* 2019; 256(1): 54-61.

[4] Wright MF, Harper BD, Wachs S. The associations between cyberbullying and callous-unemotional traits among adolescents: The moderating effect of online disinhibition. *J Pers Individ Differ* 2019; 140: 41-5.

[5] Yang J, Wang N, Gao L, Wang X. Deviant peer affiliation and adolescents' cyberbullying perpetration: Online disinhibition and perceived social support as moderators. *J Child Youth Serv Rev* 2021; 127: 106066.

[6] Zhang X, Chu X, Fan C. Peer victimization and cyberbullying: A mediating moderation model. *Chin J Clin Psychol* 2019; 27(1): 148-52.

[7] Cheung CM, Wong RYM, Chan TK. Online disinhibition: conceptualization, measurement, and implications for online deviant behavior. *J Ind Manag Data Syst* 2021; 121(1): 48-64.

[8] Basharpoor S, Ahmadi SH. The Designing a structural relationship of cyber bullying based on Parental monitoring and emotion regulation strategies mediated by anger rumination in adolescent students. *J Crim Justice* 2022; 10(1): 249-74. [Farsi]

[9] Gómez-Ortiz O, Romera EM, Ortega-Ruiz R, Del Rey R. Parenting practices as risk or preventive factors for adolescent involvement in cyberbullying: Contribution of children and parent gender. *Int J Environ Res Public Health* 2018; 15(12): 2664-87.

[10] Brock DM, Sarason IG, Sanghvi H, Gurung RA. The perceived acceptance scale: Development and validation. *J Soc Pers Relatsh* 1998; 15(1): 5-21.

[11] Garaigordobil M. Prevention of cyberbullying: Personal and family predictive variables of cyber-aggression. *J Rev Psicol Clín Niños Adolesc* 2019; 6: 9-17.

[12] Qu J, Lei L, Wang X, Xie X, Wang P. Mother phubbing and adolescent cyberbullying: the mediating role of perceived mother acceptance and the

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-09]
[DOR: 20.1001.1.17353165.1402.22.4.2.2]
[DOI: 10.61186/jrums.22.4.319]

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-09]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1402.22.4.2.2]

[DOI: 10.61186/jrums.22.4.319]

moderating role of emotional stability. *J Interpers Violence* 2022; 37(11-12): 9591-612.

[13] Swearer SM, Hymel S. Understanding the psychology of bullying: Moving toward a social-ecological diathesis–stress model. *J Am Psycho* 2015; 70(4): 344-53.

[14] Weiss M, Zacher H. Why and when does voice lead to increased job engagement? The role of perceived voice appreciation and emotional stability. *J Vocat Behav* 2022; 132: 103662.

[15] Bai Q, Bai S, Dan Q, Lei L, Wang P. Mother phubbing and adolescent academic burnout: The mediating role of mental health and the moderating role of agreeableness and neuroticism. *J Pers Individ Differ* 2020; 155: 109622.

[16] McCreery MP, Krach SK. How the human is the catalyst: Personality, aggressive fantasy, and proactive-reactive aggression among users of social media. *J Pers Individ Differ* 2018; 133: 91-5.

[17] Charaschanya A, Blauw J. A study of the direct and indirect relationships between online disinhibition and depression and stress being mediated by the frequency of cyberbullying from victim and perpetrator perspectives. *J Hum Sci* 2017; 9(2): 275-301.

[18] Kurek A, Jose PE, Stuart J. 'I did it for the LULZ': How the dark personality predicts online disinhibition and aggressive online behavior in adolescence. *J Comput Hum Behav* 2019; 98: 31-40.

[19] Wang X, Gao L, Yang J, Zhao F, Wang P. Parental phubbing and adolescents' depressive symptoms: Self-esteem and perceived social support as moderators. *J Youth Adolesc* 2020; 49: 427-37.

[20] Hoyle RH. The structural equation modeling approach: Basic concepts and fundamental issues. In R. H. Hoyle (Ed.), Structural equation modeling: Concepts, issues, and. Sage Publications, Inc 1995; 1-15.

[21] Kannan KS, Manoj K, Arumugam S. Labeling methods for identifying outliers. *Int j stat appl* 2015; 10(2): 231-8.

[22] Lopez C. Peer victimization: Preliminary validation of a multidimensional self-report measure for children and young adolescents. Unpublished master's thesis, University of Missouri-Columbia. 1997.

[23] Campfield DC. Cyber bullying and victimization: Psychosocial characteristics of bullies, victims, and bully/victims: University of Montana; 2008; 41-163.

[24] Basharpoor S, Ahmadi Sh. The Designing a structural relationship of cyber bullying based on Parental monitoring and emotion regulation strategies

mediated by anger rumination in adolescent students. Ardabil: University of Mohaghegh Ardabili; 2021; 28. [Farsi]

[25] Udris R. Cyberbullying among high school students in Japan: Development and validation of the Online Disinhibition Scale. *Comput Hum Behav* 2014; 41: 253-61.

[26] Rammstedt B, John OP. Kurzversion des big five inventory (BFI-K). *Diagnostica* 2005; 51(4): 195-206.

[27] Rammstedt B, John OP. Measuring personality in one minute or less: A 10-item short version of the Big Five Inventory in English and German. *J Res Pers* 2007; 41(1): 203-12.

[28] Khormaei F, Farmani A. Psychometric properties of the short form of goldberg's 50-item personality scale. *J Psychol Methods* 2014; 4(16): 29-39. [Farsi]

[29] Pavlov G, Maydeu-Olivares A, Shi D. Using the standardized root mean squared residual (SRMR) to assess exact fit in structural equation models. *J Educ Psychol Meas* 2021; 81(1): 110-30.

[30] Suler J. The online disinhibition effect. *Cyberpsychology & behavior* 2004; 7(3): 321-6.

[31] Schmidt EM, Jankowski PJ. Predictors of relational aggression and the moderating role of religiousness. *J Aggress Maltreatment Trauma* 2014; 23(4): 333-50.

[32] Putnick DL, Bornstein MH, Lansford JE, Malone PS, Pastorelli C, Skinner AT, et al. Perceived mother and father acceptance-rejection predict four unique aspects of child adjustment across nine countries. *J Child Psychol Psychiatry* 2015; 56(8): 923-32.

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-09]
[DOR: 20.1001.1.17353165.1402.22.4.2.2]
[DOI: 10.61186/jrums.22.4.319]

Predicting Cyberbullying Based on Online Disinhibition and Perceived Mother Acceptance with the Mediating Role of Emotional Stability: A Descriptive Study

Shirin Ahmadi[1], Sajjad Basharpoor[2]

Received: 24/04/23 Sent for Revision: 13/05/23 Received Revised Manuscript: 17/06/23 Accepted: 18/06/23

Background and Objectives: Cyberbullying has increased every year among teenagers as the most internet users. The present study was conducted with the aim of predicting cyberbullying based on online disinhibition and perceived mother acceptance with the mediating role of emotional stability.

Materials and Methods: This study is of a descriptive type, and its statistical population included all male students of the second period of high school studying in the state schools of Ardabil City in the academic year of 2023. From this population, a sample of 166 people were selected by convenience sampling method and answered the questionnaires of Cyberbullying, Emotional Stability, Online Disinhibition, and Perceived Mother Acceptance. In order to analyze the data, structural equation modeling was used.

Results: The results showed that online disinhibition with a coefficient value of 0.52 and perceived mother acceptance with a coefficient value of -0.24 are directly related to cyberbullying ($p<0.001$). Also, online disinhibition with a coefficient value of 0.25 and perceived mother acceptance with a coefficient value of 0.08 have an indirect significant relationship with cyberbullying through the mediation of emotional stability ($p<0.001$).

Conclusion: In general, the results of the present study showed that online disinhibition and perceived mother acceptance directly and indirectly through the mediation of emotional stability have a significant effect on cyberbullying. In terms of the application of interpersonal psychotherapy interventions, social network use management training and emotion and anger management are recommended for the development of parent-child communication, online disinhibition, emotional stability, and reduction of aggression, respectively.

Key words: Cyberbullying, Emotional stability, Online disinhibition, Perceived mother acceptance

Funding: This study was funded by University of Mohaghegh Ardabili.

Conflict of interest: None declared.

Ethical approval: The Ethics Committee of Mohaghegh Ardabili University of Medical Sciences approved the study (IR.UMA.REC.1401.080).

How to cite this article: Ahmadi Shirin, Basharpoor Sajjad. Predicting Cyberbullying Based on Online Disinhibition and Perceived Mother Acceptance with the Mediating Role of Emotional Stability: A Descriptive Study. *J Rafsanjan Univ Med Sci* 2023; 22 (4): 319-32. [Farsi]

1- PhD Student in Psychology, Dept. of Psychology, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran, ORCID: 0000-0003-0189-9575
(Corresponding Author) Tel: (045) 31505622, Fax: (045) 31505622, E-mail: ahmadishirin@uma.ac.ir
2- Prof., Dept. of Psychology, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-09]
[DOR: 20.1001.1.17353165.1402.22.4.2.2]
[DOI: 10.61186/jrums.22.4.319]